

Judecătorul delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate: statut, atribuții, acte

Dr. Alexandru Șerban

The delegate judge for the execution of penalties by freedom suspension: Status, attributions, acts

Abstract

Among the new elements introduced by the Law nr.275/2006 concerning the execution of penalties and the measures disposed by judicial organs during the penal trial, if compared to the former regulation, Law nr.23/1969, we could consider the institution of the delegate judge for the execution of penalties by freedom suspension. The article 6 from the law confers to the judge-delegate the general prerogatives of surveillance, control and authority concerning the execution of penalties status, the attributions and the acts concluded by the judge, are detailed in the contents of the law.

Cuvinte cheie: *judecător delegat, pedepse privative, executare, atribuții, încheiere*

Key words: *delegate judge, penalties by depriving of freedom, execution, attributions, conclusion*

1. Statutul judecătorului delegat

Pentru a înțelege mai bine noțiunea de judecător delegat cu executarea pedepselor privative de libertate, precum și care este statutul acestuia potrivit noii legi de executare, trebuie să definim întâi ce este acela un judecător. În literatura juridică¹, s-a subliniat că judecătorul este acela care exercită funcția de a judeca, de a pronunța dreptul cu ocazia unei contestații, de a împărți justiția ca prerogativă suverană aparținând statului. În examinarea cauzelor judecătorul trebuie să cântărească drepturile și interesele fiecărei părți, fără să țină seama de considerațiuni străine procesului, oricare ar fi ele².

Articolul 5 parag. 3 din Convenția europeană a drepturilor omului nominalizează „judecătorul” cu trimitere indubitabilă la judecătorul de scaun, în sensul de funcționar de stat care judecă un proces, trasează un litigiu, adică exercită o funcție jurisdicțională, fiind independent față de executiv în oricare dintre statele contractante³.

---

¹ V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. I, Teoria generală, Ed. Național, București, 1996, p. 11.

² A se vedea P. Negulescu, G. Alexianu, *Tratat de drept public*, vol. II, Casa Școalelor, București, 1943, p. 8

³ C. Bîrsan, *Convenția Europeană a Drepturilor Omului – comentariu pe articole*, vol. I. Drepturi și libertăți, Ed. All Beck, București 2005, p. 349.

În ceea ce privește acum termenul de judecător delegat, în literatura de specialitate⁴, opinie la care ne raliem și noi, se afirmă că denumirea aleasă de legiuitorul nostru – judecător delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate – este nefericită, întrucât generează foarte ușor confuzii cu delegarea prevăzută de art. 57 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor⁵ și induce ideea unui judecător fără scaun. Însă, în realitate, judecătorii nu sunt delegați de penitenciare, ci ei sunt desemnați pentru îndeplinirea unor atribuții specifice în interiorul puterii judecătorești, așa încât, sub nicio formă, nu exercită alte funcții decât cele jurisdicționale cu care au fost investiți constituțional [art. 124 alin. (3) din Constituția României] și legal [art. 2 alin. (3) din Legea nr. 303/2004, republicată]. Considerăm că în comparație cu instituția delegării judecătorilor reglementată de art. 57 din Legea nr. 303/2004, situația judecătorilor delegați pentru executarea pedepselor privative de libertate în cadrul instanțelor de judecată, desemnați pentru diferite penitenciare, având atribuțiile specifice prevăzute în Legea nr. 275/2006, este diferită. Acești judecători nu fac parte din autoritățile publice ale căror acte le supraveghează și le controlează sub aspectul conformității cu legea, ci ei, potrivit statutului lor constituțional și legal, fac parte din puterea judecătorească, îndeplinind însă atribuții speciale, reglementate de legea privind executarea pedepselor.

Este foarte important de reținut că judecătorul delegat pentru executarea pedepselor nu face parte din personalul vreunui penitenciar sau al Administrației Naționale a Penitenciarelor, astfel încât între acesta și personalul de conducere al administrației penitenciare nu pot exista în nici un caz raporturi de subordonare ierarhică, ci, din contră, dispozițiile emise în scris și motivat de judecătorul delegat sunt obligatorii, conform legii, pentru întregul personal al penitenciarelor..

Articolul 6 din Legea nr. 275/2006 prevede că executarea pedepselor se desfășoară sub supravegherea, controlul și autoritatea judecătorului delegat. Președintele curții de apel desemnează, anual, unul sau mai mulți judecători delegați pentru executarea pedepselor privative de libertate pentru fiecare penitenciar aflat în circumscripția teritorială a curții de apel.

În ceea ce privește procedura de soluționare de către judecătorul delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate a cererilor sau plângerilor, în literatura de specialitate⁶ s-a afirmat, opinie la care ne raliem, că aceasta – procedura de soluționare – este departe de a îndeplini cererile minimale ale unui proces echitabil. În primul rând, procedura nu este una publică – în interiorul penitenciarului accesul persoanelor din afară este strict limitat –, nefiind permis accesul publicului, apoi nu este îndeplinită condiția de contradictorialitate a procedurii, deoarece legea nu prevede decât obligația judecătorului delegat de a

---

⁴ C.C. Ghigheci, M. Vasilescu, Rolul și locul judecătorului delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate, R.D.P. nr. 4/2008, p. 147.

⁵ Republicată în M. Of. nr. 826 din 13 septembrie 2005.

⁶ C.C. Ghigheci, M. Vasilescu, Rolul și locul judecătorului delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate, R.D.P. nr. 4/2008, p. 149.

audia persoana privată de libertate, nu și obligația de a asigura prezența reprezentantului penitenciarului la desfășurarea procedurii. De asemenea, legea nu prevede procedura de propunere și administrare a probelor, menționând doar că în cazul plângerilor în materie disciplinară judecătorul delegat poate „proceda la ascultarea oricărei alte persoane, în vederea aflării adevărului” [art. 38 alin. (4) și respectiv art. 74 alin. (3) din Legea nr. 275/2006]. Încheierile judecătorului delegat pot fi atacate cu contestație la judecătoria doar de către persoanele private de libertate, nu și de către penitenciar.

Pornind de la argumentele expuse anterior considerăm, în acord cu alte opinii exprimate în doctrină⁷, că natura juridică a activității desfășurate de judecătorul delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate este una *sui-generis*: judiciară, atunci când judecătorul soluționează plângerile persoanelor interesate sau cererile acestora ori sesizările comisiei pentru schimbarea regimului de executare a pedepselor și administrativă, în ceea ce privește supravegherea și controlul din oficiu al legalității executării pedepselor și măsurilor privative de libertate, prezidarea comisiei pentru individualizarea regimului de executare a pedepselor privative de libertate în condițiile art. 77 din lege, precum și implicarea în procedura refuzului de hrană.

2. Atribuțiile judecătorului delegat

Deși în lege nu este prevăzut expres acest aspect, interpretarea rațională a textelor referitoare la instituția judecătorului delegat conduce la concluzia că acesta își desfășoară activitatea chiar în cadrul penitenciarului, fără însă a face parte din personalul acestuia, luând contact direct și nemijlocit cu problematica și realitățile ce se nasc pe parcursul executării pedepselor privative de libertate. Astfel, legea dă posibilitatea judecătorului să supravegheze și să controleze îndeaproape asigurarea legalității în executarea acestor pedepse, dar și a măsurilor preventive privative de libertate (reținerea și arestarea preventivă), care se execută în secțiile speciale ale penitenciarelor sau în centre de reținere și/sau de arestare preventivă. Totodată, pentru a asigura imparțialitatea judecătorului delegat, legea prevede că, pe perioada exercitării atribuțiilor care îi revin în această calitate, nu poate desfășura nicio altă activitate decât cele stabilite de legea privind executarea pedepselor [art. 6 alin. (5) din Legea nr. 275/2006].

Astfel, Legea 275/2006 prevede că executarea pedepselor se desfășoară sub supravegherea, controlul și autoritatea judecătorului delegat. Președintele curții de apel desemnează anual unul sau mai mulți judecători delegați pentru executarea pedepselor privative de libertate, pentru fiecare penitenciar aflat în circumscripția teritorială a curții de apel. Referitor la modul de numire a judecătorului delegat am formulat, într-un articol anterior,⁸ unele observații critice care vizau modul

⁷ C.C.Ghigheci, M.Vasilescu, Rolul și locul judecătorului delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate, R.D.P. nr.4/2008, p.150

⁸ A. Șerban, Considerații asupra noii Legi privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal nr.275/2006, Curierul judiciar nr.6/2008, p.70, 71, Editura C.H. Beck

discreționar de numire, fără consimțământul respectivului magistrat, durata numirii și absența oricărei cerințe relativ la specializarea acestei categorii profesionale. Toate aceste deficiențe sunt pe cale de a fi îndreptate, proiectul noii Legi privind executarea pedepselor⁹, inițiat de Ministerul Justiției și înaintat spre dezbatere Parlamentului, prevăzând următoarele : desemnarea judecătorului se poate face pentru o perioadă de 3 ani, cu posibilitatea prelungirii, și numai cu acordul scris al acestuia – art.9 alin.2 ; desemnarea se face, cu precădere, dintre judecătorii care au urmat cel puțin un curs de pregătire în domeniul dreptului execuțional penal sau au îndeplinit calitatea de judecător delegat cu executarea pedepselor privative de libertate – art.9 alin.3. Menționăm în acest context că, potrivit proiectului, denumirea instituției se schimbă din „judecător delegat cu executarea pedepselor privative de libertate” în aceea de „judecător de supraveghere a privării de libertate”.

Revenind acum la atribuțiile judecătorului delegat, așa cum sunt reglementate în actuala lege de executare a pedepselor, arătăm că acesta are ca atribuție generală supravegherea și controlul asupra pedepselor, care se execută numai sub autoritatea sa. Celelalte atribuții specifice sunt detaliate și enumerate exhaustiv de Legea nr.275/2006, acestea fiind următoarele : soluționarea plângerilor persoanelor private de libertate întemeiate pe dispozițiile art. 25 alin. (2), art. 36 alin. (2), art. 38 și art. 74 din lege; soluționarea cererilor și sesizărilor privind schimbarea regimurilor de executare a pedepselor privative de libertate; ascultarea persoanei condamnate în procedura de soluționare a plângerilor formulate de aceasta; propunerea ori dispunerea măsurilor legale în cazul refuzului de hrană; primirea informărilor asupra aplicării și ridicării mijloacelor de imobilizare; prezidarea comisiei pentru individualizarea regimului de executare a pedepselor privative de libertate în procedura internă a liberării condiționate.

În literatura de specialitate¹⁰ se afirmă că controlul legalității actelor întocmite de administrația penitenciară de către judecătorul delegat pentru executarea pedepselor are caracter: juridic (ne)normativ, pentru că, prin voință unilaterală, se nasc, se modifică sau se sting raporturi juridice (de exemplu, acordarea sau respingerea acordării liberării condiționate); de respectare a legalității, pentru că se execută pe baza și în concordanță cu legea pentru organizarea executării pedepsei, control subordonat legii; de actualitate, pentru că trebuie să corespundă unei necesități curente; de motivație profesională, evaluată pozitiv, pe ordinea normativă și specifică executării închisorii. Pentru ca judecătorul delegat să dea un răspuns concret, determinat de caracterul unor acte controlate, trebuie ca acestea să fie emise cu regularitate. De asemenea, pentru a-și atinge scopul, actele întocmite trebuie să îndeplinească anumite condiții formale, ca forme vădite de expresie a individualizării aplicării regimului penitenciar, de

---

⁹ www.just.ro, Proiect de lege privind executarea pedepselor – forma transmisă Parlamentului

¹⁰ P. Zidaru, Comentarii, Legea nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 34.

exercitare a drepturilor și de aplicare a sancțiunilor disciplinare. Se subînțelege că, prin activitatea sa, judecătorul delegat execută un control individual și tipic.

3. Actele judecătorului delegat

În momentul primirii unei persoane condamnate în penitenciar se stabilește regimul de executare a pedepsei privative de libertate, care i se aplică persoanei respective (regim de maximă siguranță, închis, semideschis sau deschis).

Dacă persoana condamnată este nemulțumită de decizia administrativă prin care i s-a stabilit regimul de executare, aceasta poate formula plângere împotriva modului de stabilire la judecătorul delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate, în termen de trei zile de la data la care a luat la cunoștință despre regimul de executare stabilit.

Conform Legii 275/2006, procedura soluționării plângerii este următoarea: persoana condamnată este ascultată, în mod obligatoriu, la locul de deținere, de judecătorul delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate. În termen de 15 zile de la data primirii acesteia judecătorul este obligat să soluționeze plângerea, soluțiile ce pot fi pronunțate, prin încheiere motivată, fiind următoarele :

a) admite plângerea și dispune modificarea regimului de executare stabilit de comisia pentru individualizarea regimului de executare a pedepselor privative de libertate;

b) respinge plângerea, dacă aceasta este nefondată.

Încheierea judecătorului delegat se comunică persoanei condamnate, în termen de două zile de la data pronunțării acesteia.

Împotriva acestei încheieri, persoana condamnată poate introduce contestație la judecătoria în a cărei circumscripție se află penitenciarul, în termen de 3 zile de la comunicarea încheierii. Contestația se judecă potrivit art. 460 alin. (2)-(5) C.proc.pen., care se aplică în mod corespunzător. Hotărârea este definitivă [art. 25 din Legea nr. 275/2006].

Ulterior stabilirii inițiale a regimului de executare a pedepsei, legea permite schimbarea acestuia, pe baza analizei comportamentului persoanei private de libertate. Schimbarea regimului de executare se dispune de judecătorul delegat, prin încheiere motivată, la cererea persoanei condamnate sau la sesizarea comisiei pentru individualizarea regimului de executare a pedepselor privative de libertate. Această comisie are obligația ca, o dată la 6 luni, să analizeze conduita persoanei condamnate și eforturile depuse în vederea reintegrării sociale, întocmind un raport care se aduce la cunoștința persoanei condamnate, sub semnătură. În cazul în care comisia apreciază că se impune schimbarea regimului de executare, sesizează judecătorul delegat [art. 26 alin. (1) din Legea nr. 275/2006], care procedează în modul descris anterior.

O altă situație reglementată de legea de executare a pedepselor, și care face necesară intervenția judecătorului delegat, este aceea a refuzului de hrană din partea persoanei private de libertate (art.36 din Legea nr.275/2006). În această situație, judecătorul are obligația să audieze persoana condamnată și să-i solicite o declarație scrisă în care să consemneze motivele care au determinat luarea acestei hotărâri. În cazul în care deținutul refuză să dea declarație scrisă, judecătorul

consemnează aceasta într-un proces verbal și dispune măsurile legale ce se impun potrivit circumstanțelor concrete, specifice fiecărei cauze.

Pedepsele privative de libertate sunt executate de către deținuți, care sunt și rămân ființe umane. Pornind de la ideea conform căreia orice ființă umană este titulară de drepturi și obligații, deținuții au implicit o serie de drepturi, care le sunt recunoscute și garantate, chiar și în timpul executării pedepselor. Această idee este reflectată și în practica recentă a Curții Europene a Drepturilor Omului, care a statuat în mod constant că interzicerea globală a dreptului la vot tuturor persoanelor care execută o pedeapsă privativă de libertate sau interzicerea drepturilor părintești sunt incompatibile cu rigorile și drepturile consacrate de Convenție. (vezi cauzele Sabou și Pîrcălab contra României, hot. din 28 septembrie 2004 și Calmanovici contra României, hot. din 1 iulie 2008)

Împotriva măsurilor luate de către administrația penitenciarului, privitoare la exercitarea drepturilor recunoscute prin lege deținuților , persoanele condamnate pot face plângere la judecătorul delegat, în termen de 10 zile de la data când au luat cunoștință de măsura respectivă.

Procedura de soluționare a acestei plângeri, precum și calea de atac împotriva încheierii prin care judecătorul delegat se pronunță, sunt aceleași ca și în cazul stabilirii inițiale a regimului de executare a pedepsei sau schimbării acestuia.

Unul dintre cele mai importante drepturi recunoscute persoanelor condamnate , dublat și de garanții speciale, este dreptul la corespondență. Afirmăm că acest drept beneficiază de garanții speciale deoarece deschiderea și reținerea corespondenței se poate face numai dacă există indicii temeinice cu privire la săvârșirea unei infracțiuni, și numai în baza dispozițiilor emise, în scris și motivat, de către judecătorul delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate [art. 45 alin. (4)-(5) din Legea nr. 275/2006].

În situația săvârșirii unor abateri disciplinare de către condamnați, comisia de disciplină din cadrul unității de executare a pedepsei poate dispune, prin hotărâre, aplicarea unei sancțiuni disciplinare. Împotriva hotărârii comisiei de disciplină, prin care a fost aplicată o astfel de sancțiune , persoana condamnată poate face plângere la judecătorul delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate, în termen de 3 zile de la data comunicării hotărârii.

Plângerea va fi soluționată, prin încheiere motivată, în termen de 3 zile de la primirea acesteia, pronunțându-se de către judecătorul delegat una din următoarele soluții:

- a) admiterea plângerii și anularea, revocarea sau modificarea sancțiunii disciplinare aplicate de comisia de disciplină din penitenciar;
- b) respingerea plângerii, în cazul în care este nefondată.

Contestația ce poate fi introdusă de persoana condamnată împotriva încheierii judecătorului delegat se judecă de judecătoria în a cărei circumscripție se află penitenciarul, hotărârea acesteia fiind definitivă.(art.74 din Legea nr.275/2006).

În sfârșit, un ultim tip de act ce poate fi întocmit de judecătorul delegat, în exercitarea atribuțiilor conferite de legea de executare a pedepselor, rezultă din

art.77 al acesteia. Astfel, potrivit textului menționat, în vederea propunerii liberării condiționate, comisia pentru individualizarea regimului de executare a pedepselor, prezidată de judecătorul delegat, întocmește un proces verbal motivat pe care îl înaintează judecătoriei în a cărei circumscripție se află locul de deținere. Tot un proces verbal se încheie și în situația în care persoana condamnată nu întrunește condițiile necesare pentru liberarea condiționată, în care însă se consemnează un nou termen pentru reexaminare care nu poate fi mai mare de un an.

În concluzie, față de cele expuse anterior, constatăm că, în exercițiul prerogativelor date de Legea nr.275/2006, judecătorul delegat cu executarea pedepselor privative de libertate poate întocmi următoarele acte :

a) *Încheiere motivată*, în cazul în care soluționează plângerile persoanelor private de libertate formulate împotriva modului de stabilire a regimului de executare, împotriva măsurilor luate de administrația penitenciarului referitoare la exercitarea drepturilor sau împotriva hotărârii comisiei de disciplină ori dispune schimbarea regimului de executare

b) *Dispoziție motivată*, în cazul în care dispune deschiderea sau reținerea corespondenței și numai în situația existenței unor indicii temeinice cu privire la săvârșirea unor infracțiuni

c) *Proces verbal*, în cazul în care propune liberarea condiționată ori amânarea acesteia sau în situația soluționării refuzului de hrană

De lege ferenda, într-o viitoare modificare a legii de executare a pedepselor, apreciem că instituția judecătorului delegat cu executarea pedepselor ar trebui să beneficieze de o reglementare care să clarifice și să pună în acord instituția cu prevederile constituționale și legale organice referitoare la modul de numire, natura juridică a activității desfășurate, procedura de administrare a probelor și calea de atac împotriva actelor încheiate. Deficiențele întâmpinate în practica aplicării actualei legi de executare a pedepselor, Legea nr.275/2006, și criticile formulate până acum în literatura de specialitate¹¹ îndreptătesc cu prisosință un asemenea demers.

---

¹¹ C.C.Ghigheci, M.Vasilescu, Rolul și locul judecătorului delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate, R.D.P. nr.4/2008,

P. Zidaru, Comentarii, Legea nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 34.

A. Șerban, Considerații asupra noii Legi privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal nr.275/2006, Curierul judiciar nr.6/2008, Editura C.H. Beck